Megkérdeztük a püspököt és a parancsnokot:

Miért maradt távol a katonai fórumtól?

A katonaiszolgálat-megtagadók nemzetközi napja alkalmából rendezett szerdai, Dugonics téri demonstrációt követően, lapzárta után kezdődött egy fórum az alternatív szolgálatról, a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége tanácstermében. Minden érintett fél részvételével — írtuk tegnapi számunkban. Aztán kiderült, ez nem teljesen igaz. Az érintett felek, a meghívottak közül ugyanis a katolikus egyház és a kiegészítő parancsnokság képviselője nem jelent meg a fórumon. Tegnap annak jártunk utána: mi volt a távolmaradás oka.

Gyulay Endre szeged—csanádi megyés püspök nem tartózkodott Szegeden a fórum időpontjában. Ám a rendezők úgy tudták: vagy megbízottját, vagy a résztvevőknek szóló levelét *elküldi* a püspök úr.

— Való igaz, szó volt arról, hogy levelet írok — mondta Gyulay Endre. — De sajnos, annyira elfoglalt vagyok, hogy elutazásom előtt, éjfél utáni órában lett volna csak lehetőségem az írásra — ehhez azonban már nem volt lelkierőm.

— *Egyébként hogy látja püspök úr a katonaság, az alternatív szolgálat kérdését?*

— Az országnak szüksége van védelemre, amit meg is kell szervezni — ez tagadhatatlan. Ugyanakkor minden normális társadalomban az állam elfogadja az állampolgárok azon igényét, hogy fegyver nélkül is szolgálhassák a hazát. Hogy ezt a szolgálatot egy hosszabb, vagy több rövidebb időszakban teljesítik az emberek — a kormányra tartozik. Azt azonban biztosítani kell, hogy szabad lelkiismeretük szerint dönthessenek az emberek egyik vagy másik forma mellett.

— *Akik az erőszak ellen küzdenek — hosszú távon hadsereg nélküli világot szeretnének.*

— Hogy ne legyenek hadseregek, azt elég csak elképzelni — most nem ilyen világot élünk. Elég, ha csak arra utalok: Romániában lemészárolták volna a népet, ha a hadsereg nem lép közbe. Ugyanakkor kétségtelen: olyan világot kellene építeni, ahol nincs szükség fegyverekre és hadseregekre.

— *A Dugonics téri demonstráció résztvevői az egyházzal szemben is megfogalmazták követeléseiket. Többek közt azt is: a püspöki kar vonja vissza azt a hírhedt állásfoglalását, amely nem védte meg a bebörtönzött szolgálatmegtagadókat, áldását adta az állam katonapolitikájára.*

— El kell küldeni a püspöki karnak ezt az állásfoglalást, s a kar ezt megtárgyalja, reagál rá. Én egyébként ezen határozat meghozatalakor még nem voltam tagja a püspöki karnak, ennek ellenére felelősnek érzem magam a testület nevében e döntésért. Azért azt tudni kell: amikor e határozat született, nem biztos, hogy mindent úgy lehetett leírni, ahogy az illetők szerették volna, s ahogy kellett volna.

*

A kiegészítő parancsnokság vezetője, *Balogh Imre ezredes* egész mással indokolta távolmaradásukat.

— A demonstráció napján éppen a Délmagyarországban jelent meg egy cikk a szervezők egyik tagjának tollából, s e cikkben gyilkosoknak neveznek bennünket.

— *Emiatt maradtak távol?*

— Igen. Ne nevezzenek bennünket gyilkos szervezetnek — megáll az eszem.

— *Az idézet nem pontos, ugyanis nem a szervezetről, hanem a katonai szolgálatról, mint gyilkosiskoláról van szó. Az pedig tagadhatatlan, hogy a katonai szolgálat az ölésre (is) felkészít. De ha gyökeresen más is az álláspontjuk: azt hiszem, ez a fórum éppen arra lett volna alkalom, hogy kifejtsék a nézeteiket, esetleg vitatkozzanak.*

— Azzal a közösséggel, amelyik semmit nem ismer el a katonaság létének jogosságából, de még a püspökséget is támadja, azzal mi nem folytatunk párbeszédet, nincs értelme a szóváltásnak.

— *Ön döntött végül a távolmaradás mellett?*

— Akit meg kellett kérdeznem, megkérdeztem. Keleti György, a HM sajtóosztály-vezetője is egyetértett a döntéssel. Egyébként az MDF-nek is egész más a hivatalos álláspontja, mint amit itt hangoztatnak — ezért nincs okunk belemenni ilyen vitákba.

*

A szerda esti fórum egyik vendége arról beszélt, öröm számára, hogy eljutottunk odáig: esetenként *teljesen más síkon gondolkodó* emberek is leülnek egymással tárgyalni; s ha *vitatkoznak* is, netán *verik az asztalt*, de *tudnak beszélgetni*, s a végén *barátságos kézfogás után* távoznak. Az öröm — úgy tűnik — bizonyos fokig korai volt...

Balogh Tamás

Szabadelvűek az MDF-en belül

A Magyar Demokrata Fórumon belül létező egyik irányzat, a nemzeti liberalizmus elveit vallók csoportosultak, és saját szervezetet hoztak létre április végén Szegeden. Az itt eddig működő hat helyi MDF-szervezet területi alapon jött létre. *A nemzeti liberalizmus szellemében működő Szegedi Szabadelvű Helyi Szervezet az MDF-en belül újszerű alakulat*, mert a közös gondolkodás, az azonos alapelvek vallása szervezte eggyé a csoportot. Az MDF szegedi „szabadelvűi" alapelveiket és céljaikat a következőképpen foglalták össze:

A Magyar Demokrata Fórum alapítólevelével összhangban tevékenységünket annak az alapelvnek a jegyében kívánjuk kifejteni, „amely a többség demokratikus jogainak az érvényesítését az emberi méltóság tiszteletével, a kisebbség és a személyiség jogainak tiszteletben tartásával, a kisebbségi és az egyéni vélemények nyilvánosságával együtt tartja megvalósíthatónak".

Elutasítunk „minden kizárólagosságra való törekvést, a magyarság sorsára, a humánumra, vagy a demokratizálás folyamatára veszélyes agresszivitást, bármely oldalról induljon is ki".

Elvetünk „minden olyan társadalmi formát vagy szerveződést, amelynek léte a monopóliumokra, az állampolgárok, a nép függőségére, kiszolgáltatottságára, és kizsákmányolására épül, jelentkezzék az akár a magántőke, akár a totális állam képében".

A mi demokráciafelfogásunk értelmében a többség nem kényszerítheti akaratát a kisebbségre, tehát a többség nevében sem hozható — kötelező érvénnyel — olyan döntés, amely mások emberi jogait sérti, vagy korlátozza őket személyi szabadságuk gyakorlásában.

Célunk olyan *liberális demokrácia megteremtése*, amely törvényben — és nem politikai vagy személyi elrendezésben — lefektetett garanciákkal biztosítja az alapvető emberi szabadságjogokat, az állampolgárok jogait a hatalommal, az etnikai, világnézeti, politikai stb. kisebbségek védelmét a többséggel szemben. *Elfogadjuk azt az elvet, miszerint a szabadság korlátja csak mások szabadsága lehet.*

Az erkölcsi szuverenitás joga mindenkit megillet. Senki nem kötelezhető meggyőződésével ellentétes magatartásra.

Fontosnak tartjuk a nemzeti kultúra, a nemzeti értékek és érdekek védelmét, az egészséges nemzettudat kialakítását, de *a hazafias érzelem nem szoríthatja háttérbe az elfogulatlan, kritikus gondolkodást.* A nemzeti érzés csak annyiban befolyásolhatja tetteinket, amennyiben az nem sérti más népek, etnikai csoportok méltóságát, s tiszteletben tartja azok értékeit.

Az MDF alapítólevelében foglaltakkal egyetértve, alapszabályát elfogadva hozzuk létre az MDF Szegedi Szabadelvű Helyi Szervezetét, és csatlakozunk az MDF Szabadelvű Klubjának létrehozását indítványozó felhíváshoz.

Campus a város szélén

Szovjet kivonulás — egyetemi bevonulás?

Campus — latinul — mezőt jelent; de így hívják azon területeket is, ahol a szegedinél szerencsésebb alapítási körülmények közt létrejött egyetemek fejlődnek. Ellentétben a szegedi egyetemmel — amely 1921-ben a trianoni béke „melléktermékeként", közadakozásból jött létre — tipikusnak mondható az a külföldi gyakorlat, hogy vagy a város, vagy valamely gazdag örökhagyó a helyi egyetem létesítésére vagy céljaira, általában a város szélén elhelyezkedő szabad területet — campust — adományoz. Ezt aztán az idő előrehaladtával körülnövi, körülöleli a város; hiszen a campus maga is vonzza maga köré a különböző kulturális és szolgáltató intézményeket. Nemcsak a régmúltban, hanem e században is fejlődtek ily módon egyetemek; például a cambridge-i, vagy a regensburgi; ez utóbbi a város szélén, nagyon szép és jól megközelíthető területen épült. Hazánktól keletre is tudunk példát mondani a fentiekre: a moszkvai egyetem 1953-ig a város közepén foglalt helyet, ekkor épült ki a centrumtól mintegy 10 kilométerre fekvő, Moszkva-parti dombokra.

Mindezt *dr. Csákány Bélától*, a JATE rektorától tudtuk meg, aki részletesen ismertette a szegedi felsőoktatási intézmények azon elképzelését, hogy a Szeged határában levő, a közeljövőben kiürítendő szovjet laktanyaépületeket és az általuk használt területet ilyen egyetemi-főiskolai campusként hasznosíthassák. (A szegedi rektorok és főigazgatók ezzel kapcsolatos, a városi tanácshoz intézett nyílt levelét április 28-i lapszámunkban közöltük.)

— *Kié az ötlet? Mikor fogalmazódott meg először az a gondolat, hogy a volt szovjet katonai létesítményeket a súlyos helyiséggondokkal küszködő felsőoktatás rendelkezésére bocsássák?*

— Nemrégiben, amikor végérvényesen kiderült — mondja dr. Csákány Béla —, hogy a szovjet csapatok tényleg csak ideiglenesen tartózkodnak immár Magyarországon, a városi tanács és a szegedi felsőoktatási intézmények vezetői arra gondoltak, hogy e területek campuskénti igénybevétele segítené megoldani gondjainkat.

— *Elterjedtek egyes — a szovjetek által már kiürített — laktanyákról olyan információk, hogy azokat teljesen lepusztult, megrongált állapotban hagyták hátra. Állítólag a falakból még a kábeleket is „kioperálták", s magukkal vitték... Nem tartanak itt, Szegeden is ettől?*

— A város vezetői tárgyalásokat folytattak a helyi szovjet katonai vezetőkkel, akik biztosították őket arról, hogy Szegeden mindent épségben adnak át. Igaz az is, hogy jelenlegi formájukban az épületek túlnyomó többsége nem alkalmas oktatási, vagy diákotthoni célokra. Egyes épületek eleve rossz állapotban vannak; amelyek állaga pedig megfelelő, azok nagy része is átalakításra szorul. A múlt hónapban erről személyesen is meggyőződhettek a szegedi felsőoktatási intézmények vezetői, amikor meglátogattuk a laktanyákat. Mint ismeretes, a szovjetek 1991 februárjában hagyják el városunkat. Olyan szegedi tervezőkkel állunk kapcsolatban, akik ismerik az ottani viszonyokat; így a szükséges intézkedések felmérése már a távozás előtt megtörténhet, s bizonyos munkálatok is megkezdődhetnek a jövő év elején.

— *Az elmondottakból kiderül, hogy jelentős pénzösszegekre van szükség ahhoz, hogy felsőoktatási célokra a szovjet laktanyákat alkalmassá tegyék. (Bár feltehetően lényegesen kevesebbre, mintha új épületeket kellene hirtelen, a semmiből teremteni.) Vannak-e megfelelő anyagi forrásaik?*

— Abban bízhatunk: Európa, az Európához való felzárkózás nem csupán választási jelszó volt. E cél elérésének „kulcsintézményrendszere" a felsőoktatás, amely a nyugat-európai országokban általában is — és nemcsak a nagyobb bruttó nemzeti jövedelem következtében — nagyobb központi és több alapítványi támogatást élvez, mint hazánkban. Természetesen, a campus megfelelő színvonalú beépítése nem egy-két év feladata. Megjegyzem: ha eddig gazdag, vagy ha nem is gazdag, de a felsőoktatásra sokat áldozó ország lettünk volna, akkor az elmúlt évtizedekben Újszegeden alakulhatott volna ki campus. Azonban ez esetben is évtizedekig épült volna. A szerves fejlődés lényege abban áll, hogy a campus évek, évtizedek során egyre vonzóbbá válik.

— *Ha jól értem, az egyetemek és főiskolák jelenlegi épületei megmaradnak, s a laktanyákat „pluszban" kapják meg?*

— Nem egészen; hiszen ma a tanárképző főiskola szűkösen még le tudja ültetni a hallgatóit, de amennyiben a kulturális kormányzat eleget tesz a katolikus egyház — mindenképp jogos — igényének, s visszaadja számukra a Szentháromság utcai oktatási épületet, lehetetlenné válik a főiskolai oktatás. A SZOTE és a JATE is használ olyan épületet jelenleg, amelyre az egyház igényt tart, s amelyet előbb-utóbb meg is kap.

— *Ez az jelenti, hogy az egyes intézmények közt harc folyik majd a laktanyaépületek használatáért?*

— A szegedi felsőoktatási intézmények vezetői egyetértettek abban, hogy a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolát e téren mindenképpen előnyben kell részesíteni, minthogy a legnagyobb elhelyezési problémákkal ők küzdenek. Egyéb kérdésekben előzetes egyeztető tárgyalások folynak közöttünk.

A városi tanácshoz írott nyílt levelünknek a Délmagyarország annak idején a „Campus a város szélén" címet adta. Azt kívánom, hogy majdan e szegedi campus olyan szép és olyan berendezésű legyen az egyetemnek, mint a Schwarzwaldklinik — kórháznak, a város szélén.

Sandi István

(Mint dr. Müller Józsefnétől, a városi tanács elnökhelyettesétől megtudtuk, a tanács támogatja a felsőoktatási intézmények törekvéseit, sőt kezdeményezőként lépett fel ez ügyben. A végső döntés a kormányt illeti.)

A talaj mentén

A Dél-Duna—Tisza közének agrogeológiája

A *Magyar Állami Földtani Intézet Módszertani Közlemények* c., egyik utolsó füzetében jelent meg *dr. Zentay Tibor* kandidátus, a Dél-alföldi Területi Földtani Szolgálat vezetőjének alapos tanulmányokon érlelt, a *Duna—Tisza köze déli részének agrogeológiai értékelése* c. szakdolgozata.

A közel tízíves (A/5) tanulmány előbb áttekinti az agrogeológiai kutatások történetét, kiemelve és értékelve a nagy elődök munkásságát, majd rátér a vizsgált terület agrárföldtani viszonyainak ismertetésére, a Kecskemétről délre levő homoktalajok agrogeológiai értékelésére. Foglalkozik a tápanyag-gazdálkodással, az egyes alkotóelemek szerepével.

Ismeretes, hogy a növényi vegetáció, de az állati és az emberi élet sem képzelhető el mikroelemek nélkül, amelyekből igen kevés szükséges, de ha ez sem áll rendelkezésre, különböző hiánybetegségek lépnek fel. Örvendetes tehát, hogy az agrogeológus is mind nagyobb szerepet tulajdonít ezeknek az anyagoknak, amelyek a legkülönbözőbb biokémiai folyamatokban vesznek részt, miközben bonyolult szerves anyagokat alakítanak ki, mint katalizátorok, vagy enzimkomponensek, máskor más szerepben. Sőt, még a makrotápanyagok felvételét is fokozzák.

Tízféle talaj, tizennégy mikroelem-tartalmáról ad felvilágosítást, és megállapítja, hogy a réti talajok mikroelem-ellátottsága jóval kedvezőbb, mint a homoké. Szomorú állapot, de talajaink általában mikroelemhiányosak. Nagyobb (vagy kívánatos) terméseredmények nélkülük így alig érhetők el, de ehhez az optimális víz- és tápanyagellátottság is szükséges.

Ezután a vizsgált terület agrohidrológiai jellemzőiről számol be, a helyszíneken (Sándorfalva) létesített talajszelvények fontosabb ásványtani adatai alapján. Tárgyalja a homoktalajok típusait, és a termékenység közötti összefüggéseket, a Szeged—Sándorfalva között gazdálkodó *Magyar—Lengyel Barátság Tsz* területén tett megállapításaik alapján. A helyben fellelhető anyagokkal, pl. tőzeg—lápföld keverékkel jól megoldható a homoktalajok javítása, és ezek a nyersanyagok jó eredményt adtak Mórahalom, Dóc és Sándorfalva vizsgált területein. A talajjavítás hatására bekövetkezett változásokra is ad adatokat.

A most recenzált tudományos munka a kutató írásából szól a gyakorlatnak, tehát nagyon hasznos adatokat tár fel. A mezőgazdasági földtan komplex módszereire orientál, s ezeket a korszerű mezőgazdaságnak be is kell tudnia fogadni. Ezek ma már nélkülözhetetlenek. A társtudományoknak mind mélyebben be kell avatkozniuk a mezőgazdaság „belsejé"-be, hogy a tőle elvárt teljesítményeket mind mennyiségben, mind minőségben megbízhatóan teljesíteni is tudja. Azt szokták mondani, a verseny a piacon dől el. Ezt megelőzően azonban gondoljunk azokra a folyamatokra, amelyek a tudomány és a gyakorlat kapcsolatában elevenülhetnek meg, vagy a tudatos műszaki fejlesztésre, mert a verseny itt dől el. Jó, megbízható, minőségi, korszerű termék nélkül nincs se piac, se verseny, vagy ha van, akkor azok olyanok is!

E szakmunkából azt is megtudhatjuk, hogy hatékonyan tervezhető a Duna—Tisza közi homokhátság talajainak javítása, ha eme új eljárásokat, amelyekről *Zentay Tibor* kandidátus beszámol, körültekintően alkalmazzák.

Bátyai Jenő